

Festa Major d'Estiu Sant Pere 2023

**Del 22 de juny al 2 de juliol de 2023
Tossa de Mar**

Edita: Ajuntament de Tossa de Mar

Coordinació: Arxiu Municipal de Tossa (AMT)

Imprimeix: Indústria Gràfica Montserrat, SL

Dipòsit Legal: Gi 891-2023

Textos: David Moré Aguirre i Eva Pinyol Llésera

Agraïments: Àngela Boada Mont, Mn. Joan Carreres Péra, Jordi Couso Vilà, Ramon Gascons Tarrès, Anna Gorgues Gelmà, Marina Mestres Alba, i Rosa M. Sureda Solà.

Foto de portada: Actuació sardanista a la plaça d'Espanya durant la Festa Major de Sant Pere de 1986, quan va tenir lloc el Primer Concurs d'Embelliment de Carrers, amb una participació molt reeixida. Foto Jaume Moré Alcalde (AMT).

Foto interior de portada: Castell de focs artificials de la Festa Major de Sant Pere de 1995. Foto Jaume Moré Alcalde (AMT).

Foto de contraportada: Castell de focs artificials de la Festa Major de Sant Pere (AMT).

SALUTACIÓ DE L'ALCALDE

La gent de les Regidories de Cultura i Festes i l'Arxiu Municipal han elaborat aquesta joia que teniu a les mans. Ja fa uns anys que el programa de la nostra festa major d'estiu s'ha convertit en un dels elements protagonistes de la pròpia festa.

He fet moltes mudances a la meua vida. A cada mudança vaig deixant coses i perdo records que potser en aquell moment no valoro i anys després enyoro. El que mai se m'ha passat pel cap deixar a algun lloc, o llençar per alleugerir el transport, són dos programes de la festa major de fa anys. Sempre han anat amb mi d'aquí cap allà. Un de l'any 2004, amb un cens de pescadors de 1965, una relació de barques de pesca de 1975 i fotos de pescadors d'ara i d'abans. I un altre de l'any 2008 amb fotos de les maquetes de barques de l'Emili Colomer (e.p.d).

Aquest que esteu llegint ara segur que anirà amb mi on em porti la vida, em porti on em porti. Una, perquè és el meu primer programa com a alcalde, càrrec que he estrenat molt poques hores abans d'escriure aquestes ratlles. I una altra, perquè s'endinsa en les arrels de la devoció de Tossa per Sant Pere, en el Sant Pere protector dels pescadors que es jugaven la vida en marc i en les pròpies arrels de la festa major.

Tot això ens arriba molt endins perquè Tossa és Sant Pere. Tossa és anar a pescar. Tossa és anar en marc. Hem estat un poble tancat per segles a la resta del territori terrestre pels cims i muntanyes d'Ardenya però oberts al món per marc. Som com som per això i, cal que no ho oblidem. Aquest passat no pot ser un record que abandonem i després enyorem. Ho hem de mantenir viu. Aquesta festa major i aquest programa ens hi ajudarà i hem de fer moltes més coses per no perdre la nostra essència, per no perdre'ns.

Les festes majors no són ni podran ser mai més el que eren abans perquè la nostra societat ha canviat molt, i molt de pressa. Segur que l'oci, el treball i la festa de fa cinquanta anys enrere s'assemblava molt més a la de fa dos-cents que no a la d'ara. I això segur que no és dolent, perquè hem guanyat en moltes coses, sobretot en drets de les persones treballadores. Hi ha coses que segur que no cal que enyorem que han fet que la festa major no es visqui igual.

Feu-vos una idea de com han canviat les coses amb aquests versets que es reproduïxen del programa de la festa major de 1929:

*Joventut: Avui que estas ben preparada
per passar Sant Pere amb gaia germanor,
ja faras que Tossa resti endiumenjada,
i es recordi el bell encís d'eixa diada
bo i fruit sentor de festa nostre cor.*

O no tant. Primer m'he intentat imaginar dient això als nostres joves d'ara i somreia del ridícul que podria fer; però, en el fons, en altres paraules, és el que us volia dir: que sentiu la festa al vostre cor. Que visqueu Sant Pere, que és viure Tossa.

Molt bona Festa Major!

Martí Pujals Castelló
Alcalde

ENCENALLS DE LA FESTA MAJOR DE SANT PERE

En el programa d'enguany presentem un conjunt d'elements variats, els quals, tanmateix, tenen com a element denominador comú la Festa Major de Sant Pere. Les referències documentals més antigues conegudes d'aquesta festivitat ens remeten a les consuetes parroquials del s. XVIII. Una consueteta és un recull de consuetuds, ritus i costums, de pràctiques i cerimònies d'una parròquia, amb les quals els rectors facilitaven la tasca als seus successors. Al llarg del s. XVIII a Tossa se'n van escriure dues: la del rector Francesc Delàs Vayreda (1707), i la del rector Esteve Hortoll [Coll?] (1780), escrita perquè tot apunta que durant un temps la primera es va extraviar. El 2003 la besaluenca M. Àngela Boada Mont va presentar un treball a l'Institut Superior de Ciències Religioses de Girona titulat *La religiositat popular a Tossa a través de les consuetes del segle XVIII*, dirigit per mossèn Joan Carreteres Péra, que està en vies d'edició per a la seva pròpia publicació. Hem anat a aquest document, i de la feina realitzada per Àngela Boada manllevem els fragments que fan referència a la Festa Major de Sant Pere, com uns primers apunts d'aquestes festivitats.

A la consueteta Delàs llegim:

<Festa de sant Pere>

Als vint y nou és la festa de sant Pere, diuen-se a la vigília completas, solemnes, y lo dia del sant a hora competent missa matinal cantada a la capella del mateix sant, tèsia, y offici solemne <al altar major>. Y ha offertori lo qual és del rector, y a la /6t/ tarda vespres solemnes ab professó [que] passa per lo Veynat Nou, pel carrer de Nostra Senyora del Socós y després per la platja. Y tots exos officis pagan los obrers de sant Pere excepta lo offici major.

<Festa de sant Ramon>

Als trenta de juny acostuman fer la festa de sant Ramon de Penyaforat, confessor no pontífice, y tornant de la professó de sant Pere se diuan completas baix a la capella de dit sant Ramon y lo dia del sant una missa cantada en dita capella del dit sant de mati. Y després ha hora competent tèsia y offici conforme al reso, y a la tarda vespres y professó. Passa per lo carrer del Socós y després per la platja. Y pagan los obrers de sant Ramon tots exos officis exceptat lo offici major.

I a la consueteta Hortoll llegim:

La vigília de sant Pere se cantan completas. Lo die se canta la missa matinal, cerca las deu se canta tèsia ab offici solemne ab ministres y encens; cerca de las tres de la tarda se toca a vespres, las que se cantan solemnes ab insensació en lo Magnificat. Se fa professó llarga, lo rector per esta funció reb 15 sous, y si canta la missa matinal 7 sous 6 [dinners], <ll sous 3 [dinners]>. Lo endemà se fa la festa de sant Ramon com la festa de sant

Pere, però en lo offici no hi ha ministres. Lo rector reb també 15 sous y si canta la missa 7 sous 6 [dinners] més, <ll sous 5 [dinners]>.

En la festa de sant Telm que se sol celebrar per sant Pere, o alguns dies antes o després de la festa de sant Ramon se cantan completas. Lo die offici ab tèsia ab ministres si los demanan, y éstos tenen per est treball 1 sou 6 [dinners] cada un; se cantan vespres ab insensació tant lo offici com en las vespres, se fa professó llarga. Estas tres proffessons passen fora de la vila seguint la riera, se puja per casa Grau Llach que fou de Sellés, se va al Socós, y si hi ha coble se canta un villansico. Lo rector reb 15 sous ultra de la missa si la canta.

Talla de fusta representant Sant Pere ex cathedra, procedent de Barcelona, al retaule d'estil barroc del sant a l'església parroquial de Tossa. Foto Jaume Moré Alcalde (AMT)

La festa de Nostra Senyora del Socós se fa de ordinari lo die de la Visitació, die 2 de juliol. En lo die antes al vespre se cantan completas en dita Capella. Lo die 2 se canta tèsia y offici cerca de las deu horas del mati; si demanan vespres se cantan a las tres de la tarda. Per esta funció reb lo rector 15 sous, y si canta la missa, 7 sous 6 [dinners] més. ll sous 3 [dinners]. <Foli 8>.

El 23 de juny de 1889 consta un acord de ple, que ens podria semblar talment actual, segons el qual es llogaven

dos vigilants nocturns per a major seguretat durant les festes de Sant Pere.

El 12 de juliol de 1896, el periòdic *La Costa de Llevant*, editat a Canet de Mar, publicà una breu crònica de la festa que deia:

Sant Pere.- Magre vá resultar nostra festa major, potser, com diu un periòdic, perquè tothom se recorda que a l'altra banda del mar hi han los fills d'Espanya y entre ells alguns d'aquesta vila, que lluytan ab los insurrectos per la integritat de la patria, potser altres causas, que; sense ser tan patrióticas, son dignes de consideració.

Cap envelat; las funciones religiosas sense música per haver arribat la de Cassá de la Selva a la tarde, en fi, una miseria. Sort del coro «Lo Pensament» que vá amenisar la festa ab hermosos cants de la terra, cants que van despertant cada día mes l'amor patri d'aquells habitants tan engolfats fins avuy, en las asquerositats de la política de campanario.

Un aplauso al Sr. Bas Bancells per la bona direcció y la mes coral enhorabona als joves coristas, per son entusiasme y amor a la immortal obra del bon catalá Clavé, lo músich mes popular d'aquesta terra.

L'any següent, l'11 de juliol de 1897 llegim:

Festa majó.- A fi de celebrar las diadas de Sant Pere, Sant Ramon, Sant Telm y Verge del Socós en que aquesta vila celebra

la festa major, l'Esglesia prengué la part mes notable d'ella, celebrant en sa vigilia, vespras ab son replich general de campanas; lo següent dia ofici solemne en que hi prengué part la música de Llagostera deixant sentir la missa de Zubiellqui, tocant la mateixa en la professó y sardanas. En los restants tres dias hi prengué part en officis, profesons y sardanas, la música d'eixa aumentada ab dos cornatints. Lo dia 2 se celebrá l'ofici en l'Esglesia del Socós, per ser la festa de dita capella, en la que se estrená un rich enrejolat. En dit temple admirárem un risch y petit cuadro al oli del segle XIII de Sant Cosme y Sant Damiá que tingué de ser un poch retucat per la má intel·ligent del conciensut metje Sr. Malé.

Aquest quadre va ser destruït pels amants de la cultura durant els avalots revolucionaris del juliol de 1936.

El 26 de juny de 1904, en el mateix periòdic maresmenc:

- La festa major se prepara molt bona.

Hi haurá dos envelats ab las corresponents orquestas de aquesta y la «Farnense», que com á reputada y ab los festeigs que ja son tradicionals en aquesta vila, es de preveurer que'ns veurém complacuts, com cada any, ab la efervescencia de forasters que'ns deleitan y honran.

I el 3 de juliol de 1904 continua la crònica, tot dient:

- Va transcorreguent la festa major ab gran animació.

Las mentadas orquestas, en el número próxim passat, rivalisan

Els carrers Portal i Pont Vell amb banderetes als anys cinquanta. Col·lecció família Tort Ribas (AMT)

ab tot lo que á ellas concerneix, ab molt gust de qui las escolta. Es veritat que'l temps, no hi acompanya y aixó ha contribuït bastant, també, que aquesta vila no s'hagi vist favorescuda ab la assistència de forasters, com era de suposar y que tan corroboraban á embellir la festa.

El 26 de juny de 1909, la mateixa capçalera publicava també una notícia relativa als imminents preparatius de la Festa Major de Sant Pere d'aquell any.

De festa major.- Se nota ja bastanta animació pera las properas festas de Sant Pere, poguentse assegurar que no faltará orquesta ni envelat, puig uns quans joves que s'han posat á la devantera han escrit ja per una orquesta renomada. Per lo que correspón á la festa que'l día 2 celebra la Verge del Socós, está contractada la cobla-orquesta de Tordera, en la que hi forma part o jove tossench y admirat tenor En Joseph Sureda.

El 15 de juny de 1932 el periòdic barceloní *El Día Gráfico* publicava unes notícies del seu corresponsal a Tossa, entre les quals, trobem aquesta:

Según los preparativos promete ser muy lucida la fiesta mayor el día de San Pedro. El Casino Miramar tiene contratada la cobla Els Montgrins, de Torroella de Montgrí y la instalación de un entoldado.

I poc abans de l'esclat de la Guerra Civil, el 18 de juny de 1936 en el mateix periòdic barceloní llegim aquesta crònica tossenca:

La fiesta mayor que se celebra los días 29 y 30 de este mes y primero de julio, parece que este año revestirá gran esplendor. La agrupación de baile del Centre Republicà levantarà un entoldado magnífico situado en el Paseo de Mar, donde amenizará los festejos la música Els Montgrins. También se celebrarán actos deportivos.

Jaume Ruaix Boada el 2011 va publicar un recopilatori de les seves memòries titulat *Tossa, el record de la Costa Brava. Records d'un tragner, per memoria dels qui estimen Tossa*, on en parlar de la Festa Major evocava:

Uns dies abans de Sant Joan es veien pels carrers del poble moltes escombres de bruc que s'estaven assecant per al dia de sa feita. Per Sant Joan els carrers s'engalanaven i no faltaven les grans fogueres, i la feita a cada banda.

I tot seguint ja tothom esperava que arribés Sant Pere, la Festa Major d'estiu. Al matí ofici i la tradicional processó per sa platja, després sardanes a la plaça, a la tarda concert i per acabar ball a l'envelat. Al passeig hi havia tota classe de parades i caballets. Tan nois com noies qui més qui menys tothom estrenava vestit. Jo, a casa del meu amic sastre Navarra hi havia comptat fins a més de trenta trajes exposats. I després venia la Mare de Déu del Socors i ses Nou Sardanes amb el tradicional «Toca la corre».

Deixant de banda, les celebracions litúrgiques vinculades a la tradició catòlica, notem com la Festa Major s'ha revestit sempre, també, d'un component cívic, en el que el món de les entitats ha tingut històricament molt de pes en l'organització de diverses activitats. Durant les primeres dècades del s. XX eren el Casino i l'Ateneu, dues de les entitats recreatives més actives i dinàmiques de la vila, les encarregades de la seva organització. Durant el franquisme, va prendre el relleu d'aquesta tradició la Unió Esportiva Tossa. Consten acords de ple del 18 de juny de 1958 i el 3 de juny de 1959 delegant aquesta competència a l'entitat. Amb l'arribada de la democràcia es va crear la Comissió de Festes -dins la qual hi eren representades diverses entitats-, que n'assumí l'organització entre 1978 i 1983. A partir de 1984 i fins 1987 se n'encarregà de manera conjunta l'esmentada comissió amb el consistori. I d'ençà de 1988, l'Ajuntament va assumir tota la responsabilitat de l'organització de les activitats recollint, amb més o menys intensitat segons el mandat i el tarannà de cadascun dels regidors, les opinions de les diverses entitats i instàncies implicades.

En el programa d'enguany us presentem el Programa de Festa Major de Sant Pere més antic conservat a l'Arxiu Municipal, el de 1929, on a banda de les activitats programades fa 94 anys!, especialment pel Casino Miramar, hi podreu trobar simpàtics anuncis d'establiments i comerços que seran del record dels més grans, i despertar la curiositat dels més joves. Es tracta d'una publicació íntegrament en català en plena Dictadura de Primo de Rivera, el que demostra la vigència de la nostra llengua a Tossa, fins i tot en els temps a priori més adversos. Constitueix un document de gran vàlua informativa.

Reproduïm, també, un fragment del llibre *L'Abans*, d'Eva Pinyol (2007), perquè sintetitza de manera senzilla i fidel l'essència de la Festa Major. I, finalment, un parell de textos de Vicenç Esteban Darder, vinculats d'una forma o altra a la Festa Major, recopilats també per Eva Pinyol i David Moré al llibre *Llegendes i tradicions de Tossa contades per Vicenç Esteban Darder* (2014), amb la incorporació, en ambdós casos, de noves imatges, algunes de les quals gairebé inèdites, que permeten il·lustrar-los millor.

David Moré Aguirre

Arxiver municipal

SANT PERE, PATRÓ I PROTECTOR DE LA GENT DE MAR

Segons la tradició, molts dels apòstols eren pescadors al servei del patró Simó, que era de fet com es deia Sant Pere. Un dia Jesús va passar per la platja i va fer un sermó, però ningú va fer gaire cas de les seves paraules; Simó va pensar que eren els fets i no pas allò que es deia, el que era realment important. Jesús, llegint-li el pensament, va demanar-li ser el seu aprenent i va començar a pescar amb ell i, mentre que el patró no treia res de la mar, Jesús no feia altra cosa que treure peixos posant l'ham rovellat que duia a l'inrevés; davant d'aquell impossible, Simó va entendre que aquell a qui ell considerava el seu aprenent era en realitat el seu mestre.

Aquest relat bíblic explica perquè el dia de Sant Pere, el 29 de juny, se celebren les processons del sant patró de pescadors i mariners, amb la benedicció de barques, mar i platja; processons i benediccions que serveixen per donar un bon auguri als homes de mar i a la seva tasca diària.

Antigament, a més a més, es beneïa el suro destinat a l'ormeig de pescar, sent Tossa una de les viles on amb més solemnitat es feia; fins i tot veïns d'altres indrets venien aquí a beneir-lo.

La tradició de beneir el suro s'explica mitjançant una llegenda en la que es narra que sant Pere veient la bona

qualitat del suro de Tossa, se'n va endur un sac sense més ni més, i en compensació, tot i beneir el suro de tots els pobles, beneí especialment el de la vila. També és per això que es diu que les portes del cel s'obren de seguida als veïns de Tossa, perquè aquests no recordin la lleugeresa de l'apòstol en emportar-se el sac de suro de la vila.

La diada de Sant Pere dona pas a la Festa Major d'estiu. Després segueixen tres dies de celebracions religioses i lúdiques que antigament anaven acompanyades de processons diàries. Passat l'ofici del matí, veïns, mossèn i membres de la confraria de pescadors surten del temple amb la figura de Sant Pere i les banderes de Sant Pere, Sant Telm i Sant Ramon de Penyafort. Les celebracions religioses -amb els tres dies de processons- estan dedicades a aquests tres sants patrons dels oficis de mar, de pescadors i de navegants. La situació de cada bandera en el seguici religiós assenyalava a qui estava dedicada, la que se situava al mig de la processó era la que se celebrava aquell dia. El primer dia de festa hi havia la processó de Sant Pere; el segon, la de Sant Telm, i el tercer; la de Sant Ramon de Penyafort.

Tot i que, de sempre, la processó més concorreguda fou la del primer dia, a les altres dues també hi anaven força veïns. El tabernacle sempre el duïen sobre les espatlles els

Processó de Sant Pere de 1929. Fons Mn. Josep Soler de Morell Ysamat (AMT)

pescadors de la vila, tot i que als anys cinquanta, i durant uns trenta anys, varen ser els nois que feien el servei militar a la marina els que el duïen vestits de mariner. El recorregut ha estat sempre pràcticament el mateix: des de la plaça de l'Església, baixen per l'actual carrer de Sant Pere, un tall del Socors, carrer des Portal i, antigament, des de Pont Vell arribaven fins a mar. Actualment és per ses Peixateries que s'hi arriba. Mentre caminen per la platja es beneeix la mar i les barques guarnides per a l'ocasió amb banderes -durant molts anys va ser l'espanyola, fins que va ésser possible posar-hi la catalana.

Pere Comas Nadal a la seva barca amb les banderes catalana i espanyola que es posaven als anys vuitanta del s. XX per celebrar la diada de Sant Pere. Col·lecció Pere Comas Nadal (AMT)

Joves que feien el servei militar a Marina portaven el tabernacle. Col·lecció Lluís Roura Font (AMT)

Abans de l'any 1936 sortia en processó la figura d'un Sant Pere que va ser destruïda durant els aldarulls ocasionats

Processó per la sorra de marc. Col·lecció Rosa Rabassa Tort (AMT)

arran de l'esclat del conflicte bèl·lic; la creu processional que se situava davant del tabernacle es va salvar i actualment es continua utilitzant. El dia assenyalat, els obrers del sant patró dels pescadors s'encarreguen de guarnir l'altar amb gladiols vermells i enllestir el tabernacle per l'endemà. L'altar actual el va finançar Enric Ferrer, que durant anys va ser-ne l'obrer major ajudat per dos obrers menors, llavors Pere Rabassa i Dionís Ribas.

Els músics enfilant el carrer del Mar, i els pescadors escortant a banda i banda el tabernacle. Col·lecció Margarita Trebejo Torrent (AMT)

Processó amb l'antic tabernacle. Col·lecció família Aromir Masaguer (AMT)

La Festa Major d'estiu, fires i balls a l'envelat per celebrar la diada de Sant Pere

La diada de Sant Pere dona pas a la Festa Major d'estiu. Aquest dia s'iniciaven tres jornades festives plenes de balls, estrenes de vestits, fires i envelat al Passeig davant del mar. L'envelat, fins als anys cinquanta, s'instal·lava davant de l'hotel Àncora, on avui hi ha un parc infantil. Una comissió de festes, els membres de la qual eren els propietaris del Casino Miramar o de l'Ateneu llogaven un envelat a un propietari foraster i l'explotaven. També hi solien posar un bar al davant, tot just a la platja, per tal de servir begudes mentre durava la Festa Major.

Als anys vint les dues entitats varen voler organitzar un envelat cadascuna; un el van situar al Passeig -en el lloc on sempre s'havia fet- i l'altre a la mateixa alçada però sobre el curs de sa Riera, amb tan mala fortuna que du-

rant els dies de Festa Major va caure un gran aiguat que va endur-se l'estructura de l'envelat; a partir d'aquest incident es va tornar a fer un únic envelat durant les festes.

Dins l'envelat es feien tots els balls d'orquestra de tots tres dies. El primer dia també es feia un concert -normalment de sarsuela- abans del ball. L'orquestra contractada s'encarregava de tocar durant el concert i durant el ball. La Principal de la Bisbal, la Caravana, els Mendoza, els Bole-ro, la Selvatana, eren les orquestres que tocaven els balls obligats de tota Festa Major: el ball Robot, el de l'Americana d'Anar a Beure, el del Ram i el de l'Obsequi, i el del Fanalet, en el qual els músics conclouien la vetllada. Al ball es barrejaven els veïns de la vila amb els dels pobles veïns, molts dels quals ja es coneixien d'altres anys o d'haver coincidit a les festes del seu propi poble.

Ball a l'envelat. Col·lecció família Nualart Moré (AMT)

Envelat i paradetes de festa major a es Barcos Grossos. Col·lecció Grup Cultural Tossenc (AMT)

Al voltant de l'envelat, s'hi col·locava la fira. Venien una o dues xurreries, on a banda de xurros i bunyols venien patates fregides a granel i pomes banyades de caramel vermell. Molts veïns en compraven i se les menjaven asseguts a la sorra de la platja quan hi anaven a sentir les sardanes. Els turistes, principalment, les contemplaven des de la terrassa de can Biel o can Coris, molt properes a l'envelat.

Ja a la tarda es podia gaudir de la fira. Hi havia una tómbola on, en una mena de roda que girava, s'hi jugava un número que, si s'encertava, es premiava amb uns tiquets que es podien acumular per tal de bescanviar-los per regals grans, com ara un joc de cafè. Les virolles era un altra de les casetes amb una roda, la qual, pagant, es podia fer rodar per aconseguir el premi; de vegades, d'allà en sortien crits perquè la roda no sempre s'aturava lliurement.

A la caseta de tir al blanc molts nois aprofitaven per aconseguir els ninots revestits amb pell de conill o les figures de guix que guanyaven per regalar a la seva enamorada.

La «nòria» per a adults -els cavallets-, les barques voladores -com en diuen d'una mena de barca sostinguda que es gronxa amunt i avall- i els autos de xoc, eren algunes de les atraccions que més jovent atreïen. Les «gangues» també s'hi posaven per aquests dies. Eren petites parades de gent que anava de fira en fira, on es podien comprar petits objectes i bijuteria barata.

Una de les coses més esperades de la Festa Major d'estiu era l'estrena de vestits. Encara avui moltes veïnes i veïns de la vila vesteixen mudats per celebrar aquestes diades i per anar als balls que s'hi fan, però antigament aquesta era una fita especialment assenyalada. Sastres i modistes tenien molta feina fent alguns dels vestits que les noies escollien de les revistes. Generalment se'n feien un per Sant Pere i un altre de més senzill (una bata, en deien) per l'aplec de Sant Benet; després, aquests vestits eren per al diumenge i per la Festa Major se'n feien de nous. Al llarg dels anys les modes van canviant; als anys trenta, per exemple, es duïen uns vestits tornassolats, que combinaven dos colors, i als cinquanta uns vestits amb enagos que calia emmidonar amb molta paciència.

El quart dia, un cop passats els tres dies de Festa Major, és costum que se celebri el ball conegut com el Toquem a Córrer, al carrer del Socors. Encara avui és un fet molt esperat al qual assisteixen molts veïns i forasters.

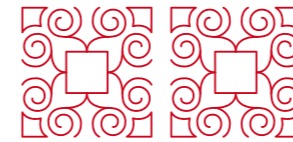
El ball de ses Nou Sardanes consta de nou sardanes curtes, que és tal com era aquesta dansa abans de ser reformada. Després de cadascuna, els músics toquen un galop, que es balla de tres en tres al llarg del carrer; al final es toca un vals. Un cop acabades les Nou Sardanes i els nou galops, era costum, talment com avui, anar-se a banyar a mar.

Eva Pinyol Llésera (2007)
L'Abans. Tossa de Mar. Recull gràfic 1870-1965,
 El Papiol, Editorial Efadós, p. 282-291.

Toquen a córrer als anys cinquanta. Col·lecció Cristina Duran Moré (AMT)

GUERRA A EUROPA, PAU A TOSSA¹

Malgrat que la Guerra Europea feia gairebé un any que havia començat, i malgrat que les fàbriques de taps de la vila veïen augmentar la crisi i que cada vegada se'ls posava més difícil trobar clients que adquirissin els taps de suro fabricats amb matèria excel·lent de l'Ardenya i les Gavarres, Tossa celebrava el segon dia de la festa major de Sant Pere. Era el dia trenta de juny de 1915. A la plaça de la Vila, a la tarda, es ballaven sardanes amb concurrència multitudinària. Feia molta calor.

La gent ballava adelerada, aixecant polseguera del terra. Abans, la gent assistia a tots els actes públics; vivia i participava amb intensitat de les festes, tant religioses com profanes. El sentiment d'unitat de poble era molt més viscut que no pas ara.

De sobte, es va sentir el traqueteig de tres carruatges que es van posar enmig de les colles de sardanistes. La gent cridava protestant contra la irrupció. Les mares protegien els infants davant d'unes bèsties a punt d'esquivar-se. Els músics, instal·lats en un cadafal, no sabien què passava ni el que havien de fer, dubtaven de seguir la música o d'interrompre el ball.

Els tres carruatges eren una tartana i dos carros. Al davant hi anava un carreter de Lloret amb un fuet a la mà,

amençant els animals amb crits i renecs. En el primer vehicle, hi venien tres nois joves amb aspecte de casa bona, rossos de cabells i vermells de cara: es veia que no eren del país; miraven astorats la gentada que feia rotllanes i que, a la vegada, tot ballant, mostraven cara d'alegria i serietat.

Els dos carros venien menats per dos mossos traginers, la mà a la brida de l'animal. Anaven carregats amb tres bicicletes, cavallets de pintar, maletes, farcells i tota mena d'andròmines.

En Miquel, l'agutzil², sortí disposat a arreglar-ho tot. Un dels tres joves es va treure una carta de la butxaca de l'americana, ja que tots tres anaven molt mudats, vestits de color cru, amb armilla, gec, corbata i barret. La carta portava remitent, era de na Rossita Crema, del carrer del Socors de Tossa. Algú va córrer per avisar de l'arribada dels tres viatgers, mentre d'altres dirigien els tres vehicles cap a can Crema, al mig del carrer del Socors. La casa era situada a mig del carrer on avui, junt amb altres dues antigues cases, hi ha la casa Ferrer. Els carreters varen descarregar tot el voluminós equipatge dels tres joves que els havien contractat a l'entrada de can Crema, plena de testos amb fulles d'interior, blanca de parets i amb un terra brillant d'haver-se estarregat de feia poc amb fregadors rodons i salfumant, per celebrar la festa major.

La mestressa de la casa es recordava d'haver rebut una carta escrita amb una llengua estrangera que, d'una manera no gaire precisa, parlava de les seves ganes de venir a Tossa. Ella havia respost dient que podien venir, però no s'havia compromès a hostatjar-los. Na Rossita Crema estava desolada i li sabia molt de greu. Va dir-ho a la seva veïna i amiga, na Maria Oliver, que parlava força bé el francès i que vivia junt amb la seva família, el pare i un germà, en una casa molt gran que, per la part del darrere, donava a la platja. Na Rossita, el dia abans, havia omplert casa seva de forasters, la família d'un pintor de Barcelona, i no sabia a on posar els tres joves acabats d'arribar.

Els tres nois estrangers s'havien fet amics en conèixer-se a Barcelona i com que algun conegut els havia ponderat el paisatge de la Costa Brava, s'havien decidit per conèixer Tossa, a on pensaven passar tot l'estiu. Fugien de la Gran Guerra que assolava els seus països i buscaven un lloc neutral. Renegaven de la lluita i volien únicament la pau.

Platja de Tossa entorn de 1948. Foto Otto Lloyd (Dipòsit Salvador Martínez, MNAC)

A Barcelona, s'havien presentat en els centres d'art de la ciutat. La seva forma de pintar va ésser refusada i el seu comportament, desertant de la guerra, era criticable en aquella ciutat dividida entre germanòfils i francòfils.

Els joves eren Otho Lloyd, fotògraf i pintor, de nacionalitat britànica i que va continuar veint a Tossa amb la seva esposa, la pintora russa Olga Sacharoff, durant molts anys. Jean d'Orbox, francès.³ I el tercer era alemany.⁴ Els tres de diferents nacionalitats, però amics entranyables. Shi varen passar tot l'estiu, pintant i gaudint de la platja immensa, i amb l'aigua cruixent de neta, transparent com no l'havien vist mai.⁵

Olga Sacharoff

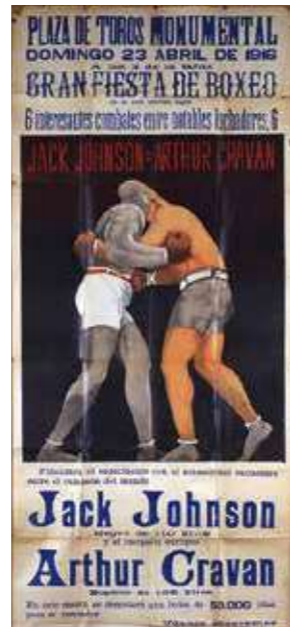

Olga Sacharoff, Dagmar Mouat (Dagoussia) i Béla Szilárd, a la Mar Menuda el 1916 (Galerie 1900-2000, París)

Oli sobre tela *Pique-nique* d'Olga Sacharoff (Museu Municipal de Tossa)

Otho Lloyd, nebot del gran literat anglès Oscar Wilde, va comunicar la seva troballa de Tossa a tots els seus parents i amics, entre ells el seu germà Arthur Cravan,⁶ que també va estar a Tossa, mentre organitzava combats de boxa públics en una Barcelona que es mirava d'una manera molt crítica la lluita entre homes. Arthur Cravan era admirat per l'element femení a causa de la seva bellesa quan es banyava a la platja de Tossa. N'hi ha fotos.

Cravan, poeta i boxejador, va morir dramàticament al mar del Carib. Va sortir en barca mar endins per inspirar-se i no va tornar.

Aquests fets potser varen ésser l'inici de l'aventura del turisme que havia de transformar tot el país.

Eva Pinyol Llèsera i David Moré Aguirre (2014), *Llegendes i tradicions de Tossa contades per Vicenç Esteban Darder* (col·lecció *Quadern d'Estudis Tossencs*, núm. 12), Tossa, Centre d'Estudis Tossencs, p. 332-335.

El grup d'Otho Lloyd (Londres, 1885-Barcelona, 1979) a la Mar Menuda l'estiu de 1916.

D'esquerra a dreta, drets: el pintor Francis Picabia (París, 1879-1953); l'escriptora i pintora Juliette Roche (París, 1884-1980); el pintor i artista gràfic Otto von Wätjen (Düsseldorf, 1881-Munic, 1942); la seva esposa, la pintora, gravadora i dissenyadora teatral Marie Laurencin (París, 1883-1956); la crítica d'art i escriptora, Gabrièle Buffet (Fontainebleau, 1881-París, 1985), en aquell temps esposa de Picabia; i la pintora Olga Sacharoff (Tiflis, Geòrgia, 1889-Barcelona, 1967), que fou parella d'Otho Lloyd entre 1912 i 1929. Asseguts: el pintor Albert Gleizes (París, 1881-Saint-Rémy de-Provence, 1953); la pintora, dissenyadora i cartellista Dagmar Mouat (també coneguda com Dagoussia-Mouat) (Mykolaiv, Ucraïna, 1881-París, 1939); el farmacèutic, físic i químic Béla Szilárd (nat Steiner) (Mezőberény, Hongria, 1884-París, 1926); i la seva parella Andrée Compère-Morel (Breteuil, 1894-París, 1988), filla d'un destacat polític socialista francès (Col·lecció Marcel i David Fleiss. Galerie 1900-2000 de París).

Existeix una altra fotografia com aquesta, possiblement retocada, que incorpora a la pintora i dissenyadora Sarah Elievna Stern (més coneguda com Sonia Delaunay) (Híradz'k, Ucraïna, 1885-París, 1979); el boxejador, escriptor i poeta Arthur Cravan (pseudònim de Fabien Avenarius Lloyd) (Lausanne, 1887-Mèxic, 1918), germà d'Otho Lloyd; el pintor Robert Delaunay (París, 1885-Montpellier, 1941); i la pintora, escriptora, periodista i crítica d'art Valentine de Saint-Point (pseudònim d'Anna Jeanne Valentine Marinne de Glans de Cessiat-Vercell) (Lió, 1875-El Caire, 1953). (Galerie 1900-2000, París)

NOTES

¹ Publicat amb el subtítol de «Tres pintors -un d'alemany, un de francès i un de britànic- van passar-hi l'estiu de l'any 1915», a *Gavarres* [Cassà de la Selva], núm. 7 (primavera-estiu 2005) (dossier Racons de Pau), p. 90-91.

² Es tracta de Miquel Colomer Balmaña (Tossa, 1874-1935), conegut com en Miquel Agutzil per ser aquesta la seva ocupació.

³ Un follet es devia colar en el redactat d'aquest text, perquè no hi ha dubte que el personatge al qual està fent referència en Vicenç, era l'escriptor i traductor d'origen hongarès Loránd (Laureà) Orbók (Pozsony/Bratislava, actual Eslovàquia/en aquell temps Hongria dins l'Imperi Austrohongarès, 1884-Barcelona, 1924), tal com ja identificava en la versió del 1988. El cert és, que estava casat amb la francesa (i d'aquí probablement la confusió de nacionalitat atribuïda) Jeanne Detré (París, França, 1889-Barcelona, 1975). Fixeu-vos amb el nom de l'esposa que es correspon amb l'atribuït al personatge del text que suscita la present nota. El 16 de setembre de 1917 entre les diverses notícies relatives a Tossa publicades pel periòdic barceloní *El Día Gráfico* n'hi ha una que diu: «Se encuentran en esta población la distinguida redactora de la revista 'Femeninas' Madame Juan Detré, con su esposo e insigne literato húngaro Laureano de Orbok». El periòdic madrileny *La Acción* en la seva edició del 28 d'octubre de 1916, a través del seu corresponsal a la vila Sebastià Masferrer Serra, també donava notícia del seu pas per Tossa junt amb un altre compatriota, el pintor Zsigmond (Segismundo de) Nagy (Nagybánya/Baia Mare, actual Romania/en aquell temps Hongria dins l'Imperi Austrohongarès, 1872-Budapest, Hongria, 1932). A *La Costa de Llevant* del 15 de juny de 1919 també llegim: «Hem tingut el gust de saludar al distingit literat hongarès M. Laurèa d'Orbók, que tantes vegades fou cridat

a escena per el públich del Teatre Romea de Barcelona (...). La seva visita en aquesta vila ha sigut exclusivament per estudiar l'ambient, tipus y costums dels pescadors per la seva novela 'Els jugadors del mar' qu'està escrivint», i afegeix que estiujava a Tossa des de 1916. Podeu trobar més informació de Laureà d'Orbok a: <http://celdasdepapel.blogspot.com.es/2011/02/recordando-lorand-orbok.html>. L'interessant recerca efectuada per l'autor del blog també incorpora diverses notícies del pas d'aquesta família per Tossa, inclosa la referència que la seva estada aquí hauria estat propiciada per la mala salut del fill del matrimoni, del qual en Vicenç ens diu era invàlid en el text del 1988.

⁴ En no donar-nos cap dada sobre la seva identificació se'n fa difícil saber qui era. Apuntem que potser es tractava del pintor alemany Otho von Wätjen acompanyat de la seva esposa la també pintora francesa Marie Laurencin (París, 1885-1956), la qual anteriorment havia estat la musa del poeta Guillaume Apollinaire.

⁵ Sobre la presència a Tossa de Lloyd y Sacharoff entre d'altres, trobareu més informació a Bosch, Glòria; i Portell, Susanna (2007), *Berlin>Londres>París>Tossa... La tranquil·litat perduda*, Girona, Fundació Caixa Girona, p. 36-43. I de les mateixes autores també (1993), *Olga Sacharoff (1889-1967)*, Catàleg de l'exposició homenatge. Tossa i Mataró, Ajuntament de Tossa de Mar i Patronat Municipal de Cultura de Mataró; i (1993), *Olga Sacharoff & Otho Lloyd* (col·lecció *Complicitats*, núm. 1), Tossa i Vic, Ajuntament de Tossa de Mar i Eumo Editorial.

⁶ Pseudònim de Fabien Avenarius Lloyd (Lausanne, Suïssa, 1887-Golf de Mèxic, 1918), precursor del moviment cultural i artístic conegut com 'dadaisme'.

ES TREBAIS DE CAN TRACA SA LLANXA¹

En Grau Granota² havia passat la joventut navegant. Ja una mica gran, va llogar a la família Falguera l'entrada i les cambres de la dreta de la gran casa pairal dels Batlles de Sac, que ja feia anys que s'havien traslladat fora de Tossa. Al soterrani, tot obert, s'hi acollien els pobres i gitanos que venien a demanar caritat a la vila. El primer pis i les golfes de l'edifici estaven tancades amb pany i clau, plens de mobles antics, caixes de núvia i de mariner, i armaris plens de robes i documents aplegats durant segles i moltes generacions. Les arnes i els corcs hi treballaven de valent i, de tant en tant, se sentien remors imprecises que feien malpensar a tot el que les escoltava.

A sa Torre des Codolar, en la part alta, hi vivia na Patena,³ una dona que tenia fama de bruixa i que els borde-gassos del veïnat apedregaven quan, ja de vespre, s'atre-va a anar a comprar vi. Els diumenges, al cap tard, en Grau Granota i la seva dona, na Jacoba, havien començat a fer ball a l'entrada de la casa. Carboners procedents de la Cerdanya que venien a fer l'hivern, nois joves pescadors, algun terrassà i noies de Vila Vella que pensaven en casar-se, tot gent de condició molt senzilla. En deien el Ball de la Vela. Il·luminat amb uns gresols d'oli que pudien i fumaven, amb música de guitarra tocada per en Grau, que havia après en les seves èpoques de navegació. Amb una veu ronca cantava corrandes antigues o noves que ell mateix treia, relatives a la gent del poble o algun dels assistents.

*Ai, Grau Cremat
si al baile vas
tu con la Túies
disfrutarás
con astrumento d'afasió
guitarra, bandurria i acordeió.*

Na Túies era una carrabinera flamenca i l'home un gall de la vila. Feia riure a la concurrència. A en Grau la gola li quedava seca i deia a sa seva dona, na Jacoba, que era molt voluminosa i que s'estava asseguda, gairebé fondejada a prop seu:

- Ganastra, traca sa llanxa!

I na Jacoba, obediènt, li allargava un porró de vidre blau, ple de bon vi de la vinya des Puig. En Grau feia una tirada refrescant-se es canyó i tornava amb sa guitarra, cantarum, cantarum, cantarum, a cantar noves corrandes, follies i cançons. Els qui ho sentien els van posar el motiu de 'A can Traca sa Llanxa'.

Venia la Festa Major i en Grau, que era home de molta gana i de bon ullal, va dir a na Jacoba:

- Què faràs per dinar del dia de Sant Pere?

- Lo que vulguis Grau, que un dia és un dia. Gràcies a Déu, som una casa que no ens falta un pa a la post.

I en Grau va dir:

- Ja saps que lo que més m'agrada de tot és s'escudella i de tot, sa pilota. Fes-la ben grossa, que me'n pugui atipar. No hi planyis res que farem festa major. Va dir en Grau.

Na Jacoba va proveir de tot i s'hi va mirar, i a l'hora de dinar, sobre la taula ben parada hi va posar una olla de terrissa grossíssima, damunt d'uns estalvis per a no cremar ses estovaies i va dir:

- Me sembla que te'n podràs atipar. Mai de la vida havia fet sa pilota tan grossa.

Varen omplir els plats d'escudella, començant a menjar. El brou era consistent..., feia molta calor i tots dos suaven de debò. Al segon plat, en Grau va voler pescar la pilota de dins de l'olla que tenia el forat bastant petit... i com al bullir s'havia inflat i crescut..., no hi havia manera de treure-la. Congestionat, va començar a rondinar. Na Jacoba que se'l mirava mofeta, li va dir:

- No serveixes per rè. Dom..., que ja te la trauré jo.

Però per més que ho intentava no hi havia manera d'aconseguir-ho. En Grau, delerós de menjar pilota es va començar a enfadar:

- Deixa'm que ho faci jo!, que ets tu que no serveixes per rè. Que ets un tros de quòniam. Encantada, més que encantada!

La dona, ferida per l'insult no va quedar-se pas curta, i des de mal home fins a filisteu, es varen dir de tot, sense reeixir en la presa de la pilota que continuava dins l'olla, talment com si fos art de bruixeria.

Els crits ja es sentien de fora i tan forts, que els veïns van entrar per tal de veure què passava. Uns volien ajudar, altres aconsellaven i l'esvalot va ser tan gros... que a baix a vila es sentia una cridòria inexplicable.

Uns preguntaven:

- Què passa a Dalt de Vila?

Altres contestaven:

- Hi ha trebais a can Traca sa Llanxa!

Però ningú no sabia de quina mena i tothom corria per a veure si podia ajudar. La gent s'apilava en multitud

al carrer, sense poder entrar a la casa ni saber els motius d'aquells treballs.

Un lloretenc que havia vingut a Festa Major,⁴ també se'n va pujar a Vila Vella, i esquitllant-se entre mig de la gentada, va poder entrar a la casa, arribant al menjador on hi havia, a més de molts veïns que no es posaven d'acord, na Jacoba, feta una mar de llàgrimes i en Grau, enrabiàt i vermell d'ira.

El lloretenc s'acostà a la taula, agafà l'olla per les nanses amb totes dues mans, l'elevà i... va donar un cop sec en els estalvis de metall, partint l'atuell de terrissa en dues parts horitzontals. Aixecà la de sobre i en la de sota, com si fos una safata, va aparèixer la pilota, preciosa, quasi resplendent a l'admiració de tot el veïnat que aplaudia i cridava visques al bon lloretenc salvador.⁵

- Sort d'aquest home!!

Deien en Grau i na Jacoba que veien la pilota apareguda com el sol després d'una gropada. Tots se'n varen ben atipar. Però a Tossa hi va quedar la dita «Des trebais de can Traca sa Llanxa», quan passava algun fet al que se li donava una importància excessiva.

Eva Pinyol Llèsera i David Moré Aguirre (2014), *Llegendes i tradicions de Tossa contades per Vicenç Esteban Darder* (col·lecció Quadern d'Estudis Tossencs, núm. 12), Tossa, Centre d'Estudis Tossencs, p. 225-230.

NOTES

¹ Publicat a Pregó de Festa Major de Sant Pere 1993, i present en el recopilatori de can Ragolta. Una versió més reduïda i amb certes diferències apareix al llibre de Miquel MARTÍN (2012), *Llegendes de mar de la Costa Brava*, la Bisbal d'Empordà, Edicions Sidillà, p. 65-67. D'altra banda, el folklorista Joan Amades l'11 de febrer de 1954 va publicar a *Diario de Barcelona* un article titulat «Personajes proverbiales marineros», on recull l'expressió irònica -present en diversos pobles del litoral- de «passar els treballs de can Traca de Tossa», com a sinònim d'afogar-se en un got d'aigua sense motius de pes.

² Carmelo SALLÉS i David MORÉ (2009), *Diccionari de més de mil mots de la història de Tossa*, (col·lecció Quaderns d'Estudis Tossencs, núm. 9), Tossa, Ajuntament de Tossa de Mar i Centre d'Estudis Tossencs, p. 152, expressen les contradiccions en la correcta identificació del personatge.

³ Vegeu la llegenda de na Patena al capítol de «Llegendes vives».

⁴ Sobta que en la versió de Martín aquest personatge és l'alcalde.

⁵ El Pregó de Festa Major de 1993 acabava amb el següent comentari d'en Vicenç: «Els desitjos dels homes i les dones de cada època s'assemblen a les de l'anterior. Per tant, només em queda recomanar de tot cor que tots sapiguem apartar els possibles cabrits entremaliats, com el de la història segona [Es vestit nou de na Carmeta Llusco], que podrien frustrar la festa i que tots visquem plens de fraternitat amb els nostres conveïns i amb els visitants, siguin de Lloret o de més de lluny. Per a tots i tothom els desitjo una feliç Festa Major».

Pilota feta al foc a terra. Aquarel·la d'Alberto Acerbi Ghio (Ciudad de la Plata, Argentina, 1946) (AMT)

Sa Cadira de Sant Pere (AMT)

TOSSA

Programa de
les festes que
tindran lloc

els dies 28,
29, 30 de Juny
i 1 de Juliol.

1929

L L A C H
 Vi escumós "CHAMPANY"

J. Esteve Llach

Elaborat per el sistema
Champanyés

Caves a n'el Mas Martí,
 d'aquesta vila

TOSSA, juny de 1929

CASA PLA
 FRENTE A LA IGLESIA

Confiteria,
 Comestibles
 y
 toda clase de
 Géneros.

TOSSA

JOAN BANCELLS

Taller Mecànic
Soldadura autògena
Reparació d'automòbils
Accessoris Bicycletes
i Esports

TOSSA

Zapateria
Alpargateria

de

Casimiro Delgado

Calle Guardia, 24 * **TOSSA**

Salutació

EMPRAR voldria la glosa exquisita del més purità estiliste, aital com tots els tossencs mereixeu, per a millor plasmar-vos nostra respectuosa salutació, bo i fent-vos ofrena d'aquest primer Programa de festes, que cobeja ésser el començ d'una ininterpolada sèrie anyal.

Sols amb l'optimisme que hom respira entre vosaltres i amarats ensems d'un amor sublim per les coses de nostra casa, podran lograr, aquesta comissió o un altra, la realització dels més lleugiims afanys del bon tossenc: "Pendre un bocinet de cor a cadascun dels forasters admiradors de nostres belleses peregrines." A tal objecte hem compaginat, com millor hem pogut, (minúscul element i ben minso per cert), aquesta relació de festes en un jolitu pomell, fragant de sanes intencions i curull del més tendre candor. Preneu-ne la bona voluntat.

I aixís com el sol mulla d'or el pa macís de l'Illa enciseia emergent sobre nostra mar, safata de maragdes amb reflexes d'argent sideral, d'igual faisó, també, oh: gràcils poncellines tossenques; enjoiareu els cors dels forasters, més que mai, en aquets dies de festa major.

Que la fruició d'ella sigui a l'abast de tothom. Fem tastar arreu l'ambrosia de nostra proverbial hospitalitat.

L... bones festes.

Comisiones y Representaciones

MIGUEL MORÉ

Tienda de Comestibles.
Pesca salada.

CALLE ESTOL, 13
TOSSA

FONDA JUAN

ABIERTA DIA Y NOCHE

SASTRERIA de

JOAQUIN NAVARRA

Últimas novedades de la temporada

Casa Comercio

Vda. **RAMÓN TOMÁS**

Confiteria, Pasteleria, Comestibles, Perfumeria, Licores, y Lamparas «Z»

Depósito del acreditado Champany:
J. ESTEVE LLACH, y de las renombradas gascosas: **JALPI**.

Agente oficial de **C. A. M. P. S. A.**
Lubrificantes, Mobiloil Campsa y corrientes.

Primera casa en postales de
TOSSA

Barca Motor para Excursiones

A PRECIOS CONVENCIONALES

MANUEL FABREGAS

Calle Socorro :: TOSSA

Per a treballs d'Impremta de tota classe no
deixeu de servir-vos de la

Impremta Blandònia

i estereu segurs que més d'una i cent vega-
des us convindrà servir-vos dels
seus impressos.

Representant **Joaquim Moré**
a Tossa:

XUT

Elaborada a base de fruites. De espuma espessa, blanca i clara. Adoptada pels grans i petits en els moments de calor.

XUT

Marca Registrada

XUT

La beguda deliciosa per excel·lència. El refresc preferit pels aficionats al esport.

Més de cinc anys d'existència

FABRICANT: GRAU ESPINET

CASSA DE LA SELVA—(Girona)

PROGRAMA DE LA FESTA MAJOR D'ESTIU SANT PERE 2023

Dijous, 22 de juny de 2023

17:00 Avinguda de Catalunya

Inici de la **Fira** d'atraccions infantil de Sant Pere.

Fins el 3 de juliol.

19:45 Sala d'Actes de la Casa de Cultura

Presentació del **llibre** *Les altures de Sebastià Portell*.

Acte a càrrec d'Òmnium Cultural.

Divendres, 23 de juny de 2023

21:45 Sa Palanca

Lectura del **Manifest** a càrrec d'Òmnium Cultural.

22:00 Platja Gran

Tradicional **encesa** de la Foguera de Sant Joan amb la Flama del Canigó.

Dissabte, 24 de juny de 2023

Festivitat de Sant Joan

A partir de les 17:30 Plaça de Sant Miquel

Activitat infantil. Festa de l'escuma.

Dimecres, 28 de juny de 2023 Revetlla de Sant Pere

18:00 Repic de campanes anunciant la Festa Major.

18:00 Sala d'Actes de la Casa de Cultura

Pregó de Festa Major a càrrec de Vicenç Gascons Sureda, periodista.

Seguidament **Batucada** a càrrec de l'Escola Municipal de Música.

20:00 Es Racó

Concert de música catalana tradicional amb l'Orquestra Mil·lènim.

Acte gratuït.

22:30 Es Racó

Concert de Revetlla de Sant Pere amb l'Orquestra Mil·lènim.

Acte gratuït.

Dijous, 29 de juny. Festivitat de Sant Pere, Patró dels pescadors

12:00 Església Parroquial de Sant Vicenç

Ofici Solemne.

Seguidament, tradicional **Processó** de Sant Pere a la Platja Gran.

13:30 Plaça de l'Església

Sardanes.

17:30 Plaça de la Concòrdia

Animació infantil amb "La Tresca i la Verdesca". Activitat familiar gratuïta.

19:00 Passeig de Mn. Cinto Verdaguer

Audició de **sardanes.**

Per Festa Major, Tot Plegat

20:30 Carrer de Pola

Dj Dicha & Tot Plegat.

22:00 Cinema Montserrat

Late night del "Tot Plegat". Convidada especial: Pilarín Bayés, il·lustradora i ninotaire.

23:30 Carrer de Pola

Dj FoQ & Tot Plegat.

Els actes del dia seran amenitzats per la Cobla la Flama de Farners

Divendres, 30 de juny de 2023

19:00 Sala d'Actes de la Casa de Cultura

Presentació del **llibre** *Cabanes dins el bosc* de Josep Viñas. Presentació a càrrec de M. Àngels Pujals Vila, #merimoments.

22:30 Es Racó

Nit de **gresca**

Amb "TAPEO SOUND SYSTEM"

Seguidament, sessió **Dj's**

"YAM GADOL B2B BURANA"

Dissabte, 1 de juliol de 2023

18:00 Sala d'Actes de la Casa de Cultura

Presentació del catàleg de l'exposició *Costa Brava, la descoberta del paradís (1870*

-1936). De Blanes al cap de Creus, identitat d'un paisatge. A càrrec de la comissària Sra.

Mariona Seguranyes, Dra. en Història de l'Art.

L'acte comptarà amb la presència de Glòria Bosch i Susanna Portell, historiadores de l'Art

i expertes en el moviment artístic que es va generar a Tossa durant els inicis del s. XX i en

el naixement del Museu Municipal de Tossa.

Acte organitzat en col·laboració amb el Museu d'Art de Girona.

22:30 Es Racó

Castell de **focs artificials** a càrrec de Pirotènia Lluç.

Diumenge, 2 de juliol de 2023 Festivitat de la Mare de Déu del Socors

10:00 Capella de la Mare de Déu del Socors

Ofici solemne.

11:30 Davant la capella de la Mare de Déu del Socors

Audició de **sardanes.**

19:00 Passeig de Mossèn Cinto Verdaguer

Audició de **sardanes.**

22:30 Carrer del Socors

Tradicional **Toquen a córrer** Ses Nou Sardanes Enguany, a causa de la sequera, no se celebrarà el corre-aigua.

*Els actes del dia seran amenitzats per la Cobla La Flama de Farners

Sardanes a la plaça als anys seixanta.
Col·lecció Francesc Fonalledas Capdevila
(AMT)

Taller de Manyà

PLAÇA DEL BALLELL, 20

— DE —

**Pere
Ferrer
Bosch**

Representant de les
cèlebres màquines per
cosir, brodar i Bicycles:
"GRITGNER".

Manufactures de cicles i
motos Franco Espanyola,

Motors industrials de la
marca: **"Maillof".**

Automòbils: **"Peugeot".**

**Empresa autos
TOSSA**

*Transportes
por Camiones*
— de —

J. Cruañas

Calle Socorro **TOSSA**

**PIANOS ELECTRICOS
"HUPFELD"**

Hupfeld Gebr. Zimmermann S. A.

Leipzig (Alemania)

J. MOTA

Calle Ancha, 46 BARCELONA Teléfono, 15646

SOLER & TORT

Camiones

para Transportes.

Precios reducidos.

Joan Bancells Xiberta

Casa fundada a l'any 1878

CONFITERIA I PASTISSERIA. QUEVIURES. ULTRAMARINS. CONSERVES. VINS. CHAMPANYS. LICORS DE MARQUES NACIONALS I EXTRANGERES.

Carrer Església, 29 i Socors, 7
Tossa de Mar

MEL de TOSSA

*Abellars
d'Aromis.
Producció
per el
sistema
movilista.
Venda
a
granel
i
envassada.
Preus
econòmics.*

CALZADOS MALARET

Ventas al por mayor y detall

GERONA

CASINO MIRAMAR

SECCIÒ CAFÈ
de JOSEP M.ª COMAS

Aperitius, Licors de totes marques, Refrescos, Sodes de totes classes, Vins, Fiambres, Esplèndit local, Servei immillorable, Obert a totes hores.

Callar de Pintures

Arxiu de Folk-Lore

Art popular de Tossa,
de la «Vila Vella»
i son terme

del

Reverent _____
Josep Soler de Morell
PREVERE

Carrer Guardia, 26
TOSSA

NIT DESFICIOSA

El sol nivellat de la tarda hivernal l'enlluernava, mentres gràcil acomiadava, voleiant el mocadoret amb nostàlgia, aquella barqueta que s'allunyava cap a Ponent. El remer que l'empenyia era l'estimat d'aquella gentil Marguerideta, l'enamorada qui temia, gelosa, de la mar, com d'una donzella suggestionant. Recordant la partida sense retorn del promés de la seva amiga, el cor se li empètia com un sigró, esprement-li ensem una gota de rosada que li cremava en solcar-li la cara, su tida amb roentor del fons de son cor:

—El meu no ho faria, per això, de deixar-me, embarcant-se cap a l'estranger; m'estima prou per a no preferir-me a tot.—

No obstant i ésser en la llunyania, mariner, de fit al seu ídol, pugué adonar-se'n de com el mocadoret de l'aimada, en lloc d'acomiar-lo, maurava aquells seus miralls dels ulls. I suspirà amb una pesombre gojosa:

—No temis, la meva amor, que ja tornaré!—

Minúscula desaparegué, la barqueta en l'horitzó i nostra protagonista abandonà el Codolar quan en sa retina encara hi dançaven els punxets del cansament visual,

La nit emergia, allà vers Llevant, els plomalls d'éban d'una gropada de funest averany que bentost s'agegantà expandint-se com negra polsaguera de Est a Oest, rodolant, en sembla, el tró somort que devindrà dintre poc en paorosa descàrrega. Nit feréstega, imponent, s'atancava amenaçadora i inexorable.

Les famílies marineres vetllaven; no s'atrevien d'anar a cotxar-se amb la temença al cor, i si algú hi era, a joc, no aclucaria pas l'ull, a ben segur.

No obstant, ço que de vell entuvi semblava que havia d'inundar la terra, sigué escombrat cap a mar per una descapdellada tramontana arrasadora. Doble dissor pels qui eren mar endins!

I impossibilitats els de terra d'auxiliar els empenyuts pel buf tramontanal, decidiren provar el repós del reste de la nit, amb l'angoixa reflexada en son mutisme, inutilment. No dorm qui tem. Si be reposa el cos, l'esperit labora amb activa rapiditat.

Marguerideta també provà de dormir i, malgrat les fervents pregàries confortants que eixien de son cor, s'abelti amb sobressalt. Una passió de son vencéses parpelles i somnià que...

Bullien els carrers de la vila marinera amb grífols esglaiadors de pregona esgarrifança. L'esverament reflectit en tots els rostres dels vianants palesava abastament el formidable estrall causat per l'última tempesta: barques desapa-

DIA 28

TARDA - a les 7 i mitja: Repic General de Campanes, Cant de Completes en la Parròquia.

DIA 29

MATI - a les 10 i mitja: Ofici Solemne en la Parròquia, amenitzada per la reputada Orquestra "**Barcelona**".

A les 12: Dues Sardanes a càrrec de la Cobla "**Barcelona**".

TARDA - a les 3: Concert per l'orquestra "**Barcelona**" en el "Casino Miramar", alternant amb la canzonetista **Chilena Franck**, acompanyada al piano per el mestre **Joaquim Font**.

A les 5: Solemne Processó amb assistència de totes les Autoritats.

A les 6 i mitja: Escollida audició de Sardanes per la Cobla "**Barcelona**".

A les 8 i mitja: Atracció Vermouth en el "Casino Miramar".

NIT - a les 10 i mitja: Concert i atracció en el "Casino Miramar", Acabat el mateix, gran ball en el luxós envelat, que a càrrec del "Casino Miramar", ha construït la acreditada casa Gelabert de Granollers.

DIA 30

MATI - a les 12: Tres Sardanes per la Cobla "**Barcelona**".

TARDA I NIT: Igual que el dia anterior.

DIA 1

MATI - a les 12: Tres Sardanes per la Cobla "**Barcelona**".

TARDA - a les 3: Atracció al "Casino Miramar".

A les 5: Gran ball de tarda en l'envelat.

A les 8: Audició de Sardanes que com totes les anteriors es tocarà a la Plaça de Ballell.

A les 9: Atracció vermouth, en el "Casino Miramar".

a les 10 i mitja: Concert i atracció al "Casino Miramar", i gran ball en l'envelat.

regudes, gussis estellats, gent que no fornava...

—Saps Marguerideta?—sentí com li digué una veu acongoixana—no t'esveris, però...—

Més que un crit, llençà un esgarrip en endevinar el reste de la revelació, i caigué lassa, amb les mans sobre del pit.

Sigué tant fort el cop que... l'ha despertà, no la caiguda, sinó el gos amic seu qui la venia a cridar com cada dematí. En constatar que era un somni i amanyagar l'eixerit caparró del cà, son llavi li cizellà un ample somriure de deslliurança; més bentosf s'estroncà assetjada per besardos averanys:

—I si fos cert?—s'interrogà, tremolant, poruga.

Amb quatre esgarrapades es vestí i gambà lleugerament cap a la platja en recerca de noves que la puguessin asserenar.

Arrivada que fou al Mur, es refregà els ulls en copsar l'atrafegament que hi reinava: hom anava i venia amb els ulls ingectats en sang mastegant mots incoherents amb flectòmies.

Tant mateix el pressagi del somni devenia realitat, i preguntà amb el feixuc coratje d'un heroi aclaparat:

—I sa barca d'es meu.

—Ai, *fiyeta*; pó que t'ho acabarés pas...

—Ja m'ho deia el cor! —esclafí, sanglotant, en dolorós plor.—El lladre mar; no puguent-me'l pendre viu, me'l arrabassà mort. Lladre; més que lladre;—acabà amenaçant-lo amb el puny que estrenyia el mocadorel sangnolent de llàgrimes.

Com havia d'acabar-s'ho?

Després d'una lluita de tità, sobrehumana, damunt les fustes estellades i escombrades pel temporal, a les platjes de Malgrat, dos naufrechs arribaren exhaurits.

El primer de saltar a la sorra fou un brau jovincel el qual s'adreçà a telefons i envià les següents paraules:

"A Marguerida...

Salvat miraculosament, qui t'estima més que mai. Sebastià."

J. J. BLADÉ.

El Champany LLACH Ja és conegut arreu.

Forn i Queviures

de

Ramon Aragay

Higiénica i esmerada elaboració

¡

T O S S A

Especialitat amb
Biscuits de Tossa

TRANSPORTS

Josep Ferrer (a) Mateu

Servei permanent a Llagostera i
estacions de ferrocarrils.

Carrer Església :: TOSSA

Fonda Tort

Cocina Selecta

Servicio esmerado

Calle Portal, 1

TOSSA

GASPAR SUREDA

RECADER

Serveis diàris a Barcelona.
Fruites de totes classes.

a **TOSSA**

Carrer Estol, 11

a **BARCELONA**

Plaça Comercial, 10
Telèfon, 16688

Cafè Nou del Passeig

Cafés, Aperitius i licors de marca. Situat en lloc immillorable. Obert dia i nit.

DE

Gabriel Albertí

PANADERIA

I

ALPARGATERIA

DE

JOSE SOMS Calle Socorro **TOSSA****Restaurant BALAM**

**Champanys i licors de totes menes. - Cuina excel·lent
i variada. - Habitacions amb tot confort. -
Preus mòdics. - Junt a l'estació.**

LLAGOSTERA**AMB L'ESCLAT DE LA FESTA**

Joventut: Avui que estas ben preparada
per passar Sant Pere amb gaia germanor,
ja faras que Tossa resti endiumenjada,
i es recordi el bell encís d'eixa diada
bo i fruit sentor de festa nostre cor.

○○○●○○○

Quan l'esguard del foraster que aquí s'atura
es delecti amb les muralles del Cap d'Or,
has de fer que d'enyorança i de fretura
senti pruija d'encisar-s'hi sens mesura
com si aquí hi restés l'alé de son amor.

○○○●○○○

Has de fer-ne un paradís, Tossa nostrada,
que del nostre mar i cel tingui blavor
i hom respiri amb l'amplitud de r'alenada
recordant-li el bell encís d'eixa diada
bo i fruit sentor de festa dintre el cor.

JESUALD

Demaneu sempre "BISCUITS DE TOSSA" de la casa

J. ARAGAY

Rellojeria i Joieria

GUELFO ZOLA

Professional aprovat per
la Junta Tècnica de la
Federació de Catalunya.

Especialitzat en arreglos
de Cronòmetres,
Cronògrafs i
Repeticions.

REPRESENTANT A TOSSA:
JOAQUIM MORÉ

BLANES

LLIBRERIA
“BLANDÒNIA”
BLANES

Extents assortit de llibres de
literatura. Objectes de escriptori.
Productes fotogràfics **KODAK**.
Records de Blanes.

Pedid siempre
Legia

Elefante

Fabricante:
M. VILA

Llagostera

Tes trenes trossejades

Quan les cireres encendran
d'esmalt rubí plenes brancades
i tes carícies cridaran,
del cirerer, les penjollades
bé et posaràs per arrecades
més no tes trenes besaran.

Aquelles trenes que vegí
trême als batecs de ta innocència
bo i esmunyint-se damunt ton sí,
t'han implorat pia clemència
quant han sotjat l'irreverència
de la tisora del butxi.

I amb urc gens noble; el gest ingrat
com el de dama entronitzada
en la cadira t'has sentat;
però el bescoll, junyit vinclada
pels manaments de la *moda fada*,
i així ta trena has immolat.

Cercant redós dintre ta mà
s'ha esblavinat la flonja trena
quant la tisora la segà.
Clapits del cor duïts per la pena
t'han esblaimat ta faç serena
i un nus a ta gorja et volgué pujà...

Quant les cireres tornaran
a enrojolar plenes brancades,
una carícia esperaran
d'aquelles trenes enyorades.
Més, ail tes trenes trossejades
jamai cireres besaran.

J. J. de la B.

PANADERIA

★ PEREZ ★

Especialidad en Biscochos dulces.
Servicio a domicilio

CALLE PORTAL

TOSSA

CARBONERIA de

JOSEP FERRER

(A) MATEU

Servei a domicili

Carrer Església

TOSSA

CAFES TORRATS

Cornellà

Ronda Dr. Robert, 7 i 9 GIRONA

CHOCOLATES

Amatller

SON ELS MILLORS

Llegiu cada
dimarts el

XUT!

Setmanari de l'esport i de l'humor

El predilecte i indispensable
dels aficionats

XUT!... XUT!
Sempre XUT!

**CONFITERIA
I COMESTIBLES**

Eduardo Girbau

Sucesor de M. Garrofa

Sorray, 3   ARBUCIAS

FARMACIA
de
E. Madrenys

**Medicaments purs i garantits.
Especialitats farmacèutiques
Sueros i Vacunes.
Bàscula Medical.
etc. etc.**

Especialidad

en

Biscuits de Tossa

R. ARAGAY

BLANDONIA - Bienes.

TOSSA DE MAR RECICLA ENS RENOVEM PER AL FUTUR

L'ANY 2019 VAM ESTRENAR LA CAMPANYA TOSSA RECICLA, ENS RENOVEM PER AL FUTUR

Aquell estiu de l'any 2019, gràcies al canvi de model de contenidors i al nou servei de recollida porta a porta a tots els comerços locals, vam assolir uns resultats històrics de reciclatge, propers al 60%.

4 anys més tard, dins la complexitat que suposa un municipi turístic com el nostre ens podem ben felicitar d'haver consolidat el 50% de reciclatge.

Cada Tossenc i Tossenca, en la intimitat de la seva llar, sap si col·labora a mantenir els bons resultats o bé, pel contrari, contribueix a frenar-los. I és a aquests darrers a qui fem crida per passar al costat

dels col·laboradors, superar plegats la ràtio assolida i aconseguir els objectius de reciclatge plantejats per la Unió Europea.

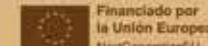
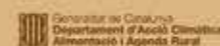
En aquests 4 anys però, existeix un servei municipal de transcendent importància que encara no ha aconseguit el nivell d'utilització que mereix. Es tracta de la deixalleria municipal, que alguns veïns encara no han utilitzat mai tot i estar oberta cada dia de dimarts a dissabte, matins i tardes. I, aquest fet, podria estar relacionat amb els abandonaments de trastos que, malauradament, patim de forma tan habitual.

Per celebrar resultats i animar-nos a avançar en el compliment de l'eslògan de la campanya de reciclatge, aquest any, per la festa major, gaudirem d'una nova parada de fira inspirada en el reciclatge.

DIMARTS 27 I DIMECRES 28 DE JUNY 17 A 21H GAUDEIX AMB LA RULETA DEL RECICLATGE A LA FIRA D'ATRACCIONS DE L'AVINGUDA CATALUNYA

Amb bosses de ràfia pel reciclatge per a tots els participants i tota una varietat d'obsequis "reciclat, recicla o reciclador" per als guanyadors de cada partida.

Abans de la fira, la ruleta també ha estat present a l'escola i al mercat setmanal de dijous els dies 15 i 22 de juny per reforçar encara més els missatges de la campanya.

AJUNTAMENT DE TOSSA DE MAR
Regidories de Cultura i Festes
Arxiu Municipal de Tossa

Àrea d'Igualtat
Tossa lliure de sexisme